

BAKURUBASANNI

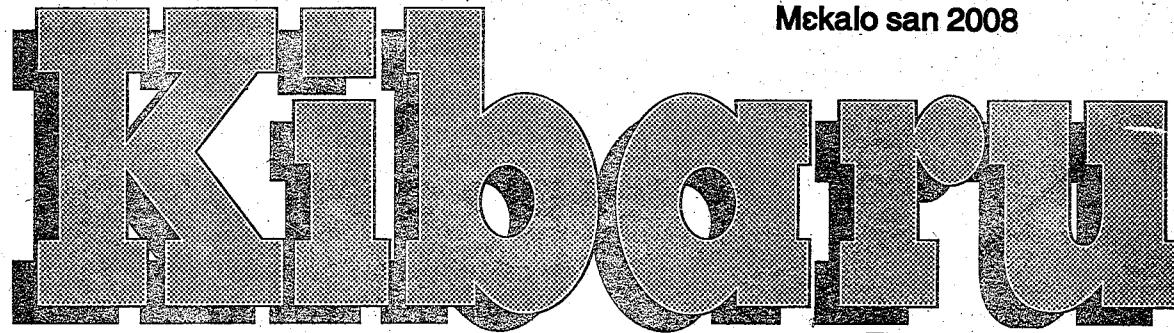
(nîmôr c'côngô 12)

Mali kônc = Dôrôme 300

Afîriki kônc = Dôrôme 600

Jamana wêre = Dôrôme 1.000

Mekalo san 2008

Kunnafonisében bôta kalo o kalo. BP: 24 Téléfoni : 221-21-04. Bosola Bamako-Mali. San 36nan boko 436nan A sôngô : dôrôme 15

Jamanakuntigi taara Moti, Segu ani Sikaso maraw la

Sibiri mëkalo tile 10, peresidan Amadu Tumani Ture ye tilenaanitaama damine Moti, Segu ani Sikaso maraw la.

Jamanakuntigi Amadu Tumani Ture folôla ka siraba dôw kurunbonkari. Sira min be bô Sofara, Jene serekili la, ka na bila Bamako - Gawo gitôrônba dala; ani Tomijan ni Jeli siraba minnu fana bëna bila o gitôrônba kelen in na. Sofara dugu sigira san 1893 waati la. Ani Moticé ye kilomêtèr 63 ye. Ka bo Bamako - Gawo siraba la, ka se Sofara, o ye kilomêtèr 7 ani métèr 300 ye. Bamako - Gawosiraba dilanna kabini san 1932 waati; Sofara méri Alasani Gindô ka dantigelikuma na, a y'a jira k'o dilanbaaw hakili ma to Sofara la o waati la. Hali fanga minnu temena tubabutile kofe, olu fana situn ma sira in gitôrôn dali miiri. Kasôro sofarakaw dâ tugu n'a yel bëe la, u tun b'u ka gitôrônko fo. U y'a jira ko Amadu Tumani Ture ka fanga de kera sababu numany'oluma. Alasani Gindo ka fo la, Amadu Tumani Ture yerc delila k'a ka denmisénya do ke Sofara o te bilako ye. Kabini o waati, a fana sago tun ye gitôrôn dali ye Sofara ni Bamako - Gawo gitôrônba c

A jirala goferenaman ka baara bolodalen na, ko duguba minnu ni gitôrônbaaw ce man jan, gitôrôn ka da ofurancéw la. Osorôla jamanakuntigi Amadu Tumani Ture ka lajini dôsenfe goferenaman ye. A tun y'a jira ko nafolo ka jini ka sira ninnu ke gitôrônw ye. O siratige la, silamew ka yiriwali

Nônon - Nara siraba min kurunbonkarila, a kuntaala ye kilomêtèr 243 ye

banki min be wele «BID», o ye sefwari miliyari 5 ani miliyon 400 juru don Mali la. Siraba kilomêtèr 37 ani métèr 500 minnu bëna ke gitôrôn ye, olu musâkako kama Baarakeminew ani bolifenkow

minisirri y'a jira ko Sofara, Tomijan, Jeli ani Yoroso siraba ninnu tun b'ola. Gitôrôn naani ninnu dali tun be Siniyaw ka cakeda «Koweki» bolo sefwari miliyari 5 ani miliyon 800,

A tâ be ne 2nan na

KONKO

Sanjukarabali Malîkôno

Djin mintu ni fine be wolo fomba ye cemaniye

Malîkôno jchub'a fe fanga ka yafa jini ut'e

Marabolow cogoya Malîkôno

Djin kônc moggâ duuru o duuru, kelen ye sebendibaliye

Fari laje tulub'e dun don moggâ farila

Kalankene n°70-nan - Bamanankan sebenni benkanw

Dukcne n°47-nan - Musow ka hakew, sôrko nasiraw la

Soba jscogo iuguw be ka ci Nizeriya jamana na

ne 2

ne 2

ne 3

ne 4

ne 5

ne 5

ne 8

ne 9

ne 12

Ne fōlo to

kalo 6 kuntaala kono.

Bankimunjali fana yé musaka min di siraba kilometere 513 labenniko numan na sanni u gitronko ka sabati, o nesinna Kulukoro, Segu ani Moti maraw ma. Cakeda min nesinnen be wulakonosirakow ma n'a be wele «PNIR», a bennkan temena o ni bankimunjali ce.

O sirabadilanbaara ninnu daminen san 2003 la. Bananba - Nōnō siraba ani Jene - Muniya - Sayi siraba fana dilanni daminnena o san 2003 kelen na. Nka cakeda min tun b'a la ka sira ninnu dilan, o fanga dōgoyara. Baaraw minena o la san 2004 zuwenkalo la, k'u di Siniwaw ka cakeda «Koweti» ma san 2006 utikalo tile 30 la sefawari miliyari 4 ani miliyon 188, kalo 12 kuntaala kono. Kemesarada la, bankimunjali ye 90 bo sirabadilan in musaka la, goferenaman y'a to 10 bo. Kabini baaraw dira Koweti ma, o kera kunnawolo dan bee ye. Baaraw ma jo, waridesekuma fana ma fo. Nōnō - Nara siraba min kurunbonkarila, a kuntaala ye kilometere 243 ye; Nara dugukonona b'ola. Malijamanakuntigi Amadu Tumani Ture ye gitron kura were kurunbonkari taratodon mekalo tile 13. Gitronba min be bo Kinparana ka taa Kuri, gitron kura in bennila o dala Sikaso mara la. A kuntaala ye kilometere 8 ani metere 500 ye. A fiye ye metere 10 ye; metere 6 min be cemance fe, o ye mobilitigw bolivoro ye; metere fila - fila min b'a keretaw fe, o dabolen be wotorotigw kama. Jibolisira fana dilannen b'a dafé kaa. O kuntaala ye kilometere 1 ani metere 569 ye. A be Yoroso ceci. Gitron kura in musaka bennia sefawari miliyari 1 ani miliyon 160 ma. Siniwaw ka cakeda «Koweki», o y'a dilan. Baaraw banna ka wari int to to miliyon 600 ye; baarakeminewani bolifenkon minisiri Ahamedi Jane Semega y'a jira k'o bennia ke ka Kinparana - Kuri siraba yoro do laben, min kuntaala be se kilometere 17 ma.

Amadu Omari Jalo
Dokala Yusufu Jara

Den minnu ni fiye be wole olu fanba ye cemannin ye

Den minnu ni fiye be wole, o fanba ye cemannin ye. A be damine u la kabini u ba kōnbara dōgokun 6nan ni 10nan ce. Den fiyete man ca setigijamanaw na. Misali la n'i ye Faransi ta den batan o ba tan, den 2 walima 3 ye ni fiye be wole. Dogtore Manbi Keyita min ni Gaburuweli Ture. Dogtoreso den operecakeda kuntigi y'a sementiya, ko den caman ni fiye te wole Mali kono. San o san yen dogtorew be den mugan nōgonna bisimila. I b'a soro banakotaayoro t'a den dōw la, walima i b'a soro o banakotaayoro in da bolen t'a boyoro la. Muso dōw banakotaayoro da be ka bila musoya kono. I b'a soro den dōw yere sugunesira bilalen b'u banakotaayoro la. Dogtore Manbi Keyita ka fōla, den fiyete man di yanni a ka bange. Nka geleyaba ye min ye, an da sera dacogojuya minnu ma, olu kerefe i b'a soro fiye be den dōw son, u komokili walima u koko la. O den banabaatow balo man di.

A ka ca a la den mansaw de be denw fiye kolosi mine joona ka soro ka taa n'u ye dogtoreso la. Manbi Keyita y'a jira ko den fiyemaw jate te mine a tuma na Mali kono dogtore fe.

Dogtore Manbi Keyita

Den iujurato ninnu furakeli musaka b'a ta 10.000 na ka se 30.000 ma. O furakeli in ye opereliko fila fo saba ye. A se te faantanw ye wari kogeléya in na. Kasoro Mali kerefejamana dōw be yen, a musaka ye 100.000 ye, wa o doni be goferenaman kān. Dogtore Manbi Keyita y'a jiira ko n'a den suguya minnu dōw furakera, u be kenyaya. A be nini denmansaw fe, kabini n'u ye iujura tamasiyen ye den na, u ka taa a jira kenyaso la.

Burama Dunbiya
Dokala Yusufu Jara

Sanji karabali Mali kono

Minisiriw ka awirilikalo tile 23 laadalatonsigi senfe, u ye lajini do siri ka nesin sanji karabali ma san 2008 - 2009 kanpani na, walasa sanji kana dese senefenw na ani baw ka se ka fa, kurankogeléya kana juguya jamana kono. Goferenaman ye sanji karabali damine kabini san 2006 - 2007 senne kanpani na. O san fōl in ta nafa koson, a jirala do ka karaba san 2008 - 2009 na. Do farala a baaraw kēminew kan ani ka sanji karabayorow caya jamana kono, fan caman fe. Sanjikaraba kera yoro minnu na, a jirala k'a nafa ka bon. Sabula kemesarada la, a ye 15 fo 45 fara sanji nata hake kan. O de koson goferenaman b'a fe sanji ka karaba san 2008 - 2009 senne kanpani na.

Sanji karabali Mali kono, o baara be cakeda bolo, min be wele angilekan na «Wiweri Modifikasiyon İnköriporitidi» (WMI); ale de ye san fila temenen in sanjikaraba ke. Kanpani nata fana dira a ma sefawari miliyari 2 ani miliyon 249, kalo 5 kuntaala kono. Musaka in be bo Mali ka ninan baarakena folo la.

Dokala Yusufu Jara

Mali kono, jow b'a fe fanga ka yafa nini u fe

Burudame finmanw ka ton min be wele «Temediti», o nemogoba Mohamedi Agi Akeratani y'a jira ko n'i y'a ye jonya selen te ka dabila Mali kejekayanfan fe, faamaw de te k'a k'u kunkoroko ye. Temediti b'a nini goferenaman fe a ka sariya ta jonya dabilali la ani a ka yafa nini jow fe a ka kunbonkola la. Faamaw b'a don ko jonya be halibi Mali kejekayanfan fe.

Temediti koro ye burudamekan na ko «tonso». Den tonso ko don. A sigira sen kan san 2004 na burudame finmanw fe, jonyajuru tigeli kama ka bo u kan na. Jonya sebekoro konnen don Mali sariyasunba kono. Nka jonya kebaaw te ka nangi sariya fe u ka waleya jugu la. Temediti ka wulikajo kun ye sariyasunba kono waleyali ye. San 2007 setanburukalo la, a y'a nini jamanakuntigi Amadu Tumani Ture fe, a k'a seko ke jonya dabilali la. N'o ye a konna sariya do ninini ye depitebulon fe.

Temediti y'a jira k'ale mana jontigi min wele kiiriso la tuma o tuma, ko kiiritigelaw b'o ko sennasumaya; fo ka laban k'o ko dabila ten, hali n'i y'a soro make in y'a ka jon faga. Misali la jonkenin

min togo ye Tamisi, n'a tun bosira a mansaw la a make fe. Umaru Sidi min ye Mali kejekayanfan mogo ye, o y'a jira ko Madamu Tatise min y'a ba ye, o ye wulikajow k'a den nofe faamaw ni politikimogow ani diinejemogow dala a den seginni na a taya ta.

Nka make in moneko jugu, a ye mugu wuli jon in binaake la k'o bana; o tor'o la. Madamu Tatise y'a make wele fanga la; nka fosi ma bo a ko la. Kiiritigelaw ma hali make in wele k'a nininka a dalakan na. Pilenti dira Menaka kiiritigela ma; nk'o b'a la k'a ni dalafasaya je, ko pilenti ma di ale ma. Ni jow tonona, n'u sera goferenaman ka lasigiden min ma, o b'u labila, k'u n'u makew ka taa ben a ko la.

Jonya ye suguya fila ye Mali kono. Mali woroduguyanfan fe, make t'o jow na bilen. Nka horonfuru ma daga u ye. Kasoro kejekayanfan fe tigi jonjor be jow na. O yerebakun n'a bonnaw, a ka foro an'a ka bagan bee y'a make ta ye. Make mago mana jo a ka jon do, walima o bolofen min na, a ben'o mine ka taa, hali a t'a sara a la.

O jon ninnu de be wele «Bela», koroborokan na. Kasoro kabini.

Iarabuw ka joneere temena ni tubabuw donna Mali kono san 1900 waati la, olu ye jow labila. Nk'u ka wele burudame, o de ka di u ye ni bela ye. Mogofemogow don; u te ke politikijemogow ye, sara fana t'u ye u ka baaraketaw la. Jon ninnu bee b'u makew sagoya la. Abudulayi Sise ye lakolikaramogo ye Gavo; ale ka fo la, a y'a ye jommaayawale min be ke burudamejow na, o ka bon hakili ma. A y'a jira ko burudame jemanw b'a fo finmanw ma, ko hali n'u kalanna i k'u kun ka wuli, u te ke alimani ye.

Jonkabilaw b'u yerebon jow ye; sosoli t'u n'u makew ce.

Degun ka bon wulakonjow de kan kosebe. N'o te, dugubakonjataw jabaaya y'u makew bara ye. U be baara k'u makew ye, olu b'u balo. Jon b'a make sagoya la. A be yaala a nofe.

Idirisa Mayiga ye marako donbaa ye Bamako. A ka fo la, mogo minnu bora Mali kejekayanfan fe ka sigi Bamako yan, olu ka so, u ka jon kamalenkorow de ye denbocelaw, sokonbaaraw kebaaw ani nasannaw ye suguw la.

Sumayila T Jara
Dokala Yusufu Jara

N teri ye mogoye, i yere kana ke wara ye

N e be Malidenw nininka kelen na; yala jamanakuntigi teriwaara minni? agokela, bololabaarakela, senekela, monnikela ani baganmarala, nin bee k'u teri ye jamanakuntigi ye san 2002 la; san 2007 la, u seginna k'a fo kokura k'u teri y'o jamanakuntigi kelen ye. An ka jamana in kono, o ye korelen ye, a be fo ko mogo teri kunko, o y'i kunko ye. A malodon, o fana y'i malodon ye.

Mogokoroba fara denmisennin kan, bee k'a teri ye jamanakuntigi ye. An be don min na balokogeleya ni kidalikele degunw be jamanakuntigi kan. A teriwa dun be minni? Yala u b'a la k'u joyoro jira u terike ka gelyaw wulili la wa?

Jaa teriya dow ye terunkan ye. Gelyaw sera jamana ma, jamanakuntigi teriwa tununna. Bee kera yere makaranna ye jamana kono. Ni teriya in tun ma dabo joyorjnjiteriyako kama, an k'an bolo di nognon ma, ka kalankogeleya, balokogeleya ani Kidalikele gelyaw lawuli ka bo jamana kan.

Isa Jalo ka bo Kodugu, Dugabugu komini na Kati

Kunnafonni surunw

- Furudimifura : I be ji wereje kelen ta ka bikaribonati kuyerije kelen k'o la, k'o bee min koconje kelen. N'o b'i tooro, i b'a min doonin-doonin. K'a ta sanga 10 na ka se 15 ma, furudimi in be mada.

- Soninfara numanw : N'a' b'a fe a' soninfaraw ka saniya fo ka menemene, a' ye bikaribonati doonin ke ji doonin na were kono. A' be soro ka dakoborosi su o la, k'a' soninfaraw tereke n'o ye. U be saniya ka k'aw sago ye.

- Firigo kasatigelan : Walasa ka kasa jugu tige ka bo firigo kono, i n'a fo jegekasaw ni fen werew, i be nono wereje kelen sigi i ka firigo kono. Nono be kasaw sama n'a yere ye. I be to ka nono in falen-felen.

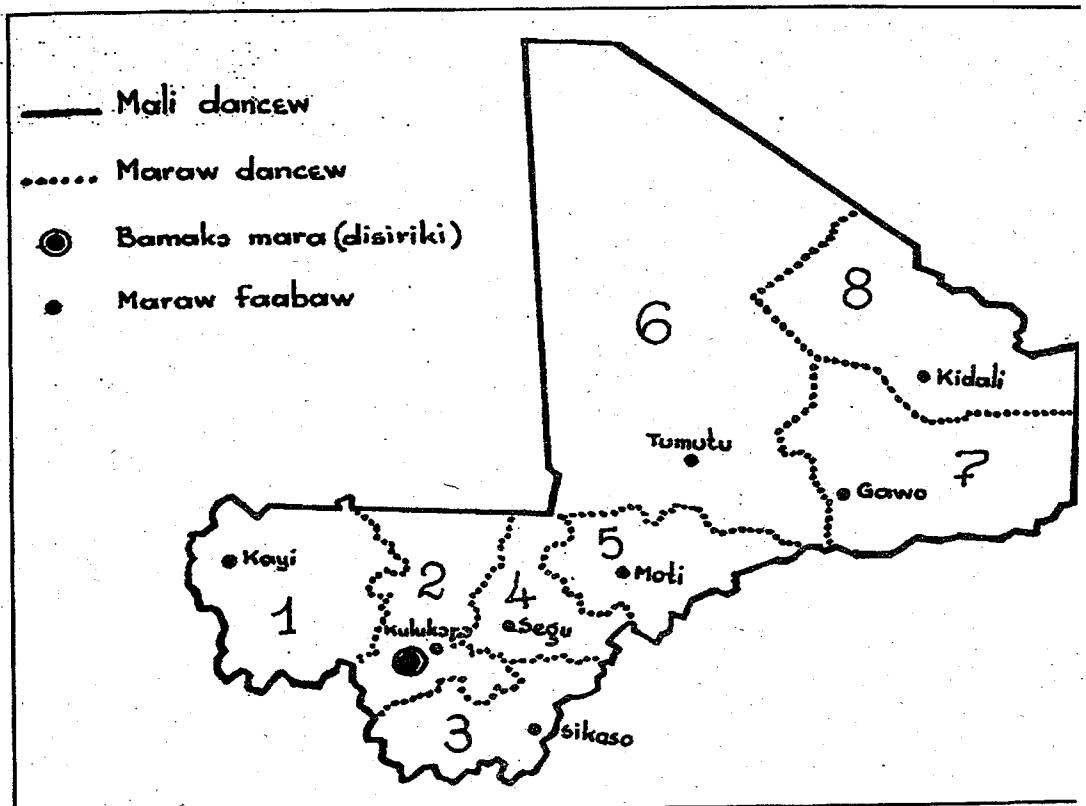
Marabolow cogoya Mali kono

Kabinisan 1996, desantalarizason hukumu kono, yelema daw donna mara cogoya la Mali kono. Kominiw kono, fanga bolibaaw ye komini mogow yere ka konseye sugandilenw ye. Goferenaman ka lasigiden minnu b'okominiw kono, olu y'ubilasirabaaw ye. Folo, yero minnu tun be wele ko fanga tilayorow, olu be wele sisan ko marabolow.

Marabolow :

Sariya min tara fanga walawalanni kan, oye Mali ke marayorow, Bamako disitiriki, serikiliw, wulakonokominiw ani dugubakonokominiw ye. Ola, a sementiyara ko Mali ye marayorow seegin, Bamako disitiriki ani serikili 49 ye. Kominiw danbora serikili bee fana kono. Komini ye mara sinsinyoro folo ye.

Komini 703 be Mali kono, wulakonokomini y'o la 666 ye, dugubakonokomini ye 37 ye.

Fanga bolicogo marabolow kono.

Komini nemogoye fanga bolibaa folowy ye uka sigidaw. Goferenaman ka lasigidenw y'u bilasirabaaw ye. Konseye kominali, n'o ye komini méri ni konseye tow ye, o ye fanga sinsinyoro folo ye komini kono. Superefe be méri n'a ka konseyew bilasira.

Serikili togolakonseyew bilasirabaa ye perefe ye Marayorow togolakonseyew bilasirabaa ye gofereneri ye.

Faso ka lasigidenw ka baara ye goferenaman ka lapiniw sabatili ye. Minnu ye marabolow ye, olu be soro yiriwali, hadamadenya ani seko ni donko sabatisiraw boloda ka nesin marayorow ni serikiliw ani kominiw ma, ani k'u waleya sigidalamogow ka here sira fe.

Marayorow, serikili ani komini, olu de ye marabolow ye Mali kono.

	Marayorow	Serikili hake	Wulakonokomini hake	Dugubakonokomini hake	Komini mume
1	Kayi	7	117	12	129
2	Kulukoro	7	105	3	108
3	Sikaso	7	144	3	147
4	Segu	7	116	2	118
5	Moti	8	103	5	108
6	Tumutu	5	49	3	52
7	Gao	4	21	2	23
8	Kidali	4	11	1	12
Bamako disitiriki		49	666	37	703

Dijé kono, mögo duuru o duuru, kelen ye sebendönbali ye

Diue töba bolofara min nesinnen be dönniya ni kalanko ma n'o ye «UNESCO» ye, o y'a jira a ka seereyaseben kono, ko jamanaw keli ka do fara kalan musaka kan ka kalanden hake caya dije kono, k'o ye tanuko ye. Nka, ko kalan kecogo jugu, a musaka cayali a kebaaw ma, ka fara mögököröba kalanbali hake caya kan, ko naniya min sirila mögo bëe kalanni kama yanni san 2015 ce, k'o tēna se ka sabati. Naniya 6 minnu sirila Senegali faaba la Dakaro san 2002 la, a dōw file : dugumakalan kufolo ka wajibiya denmisennin bëe kan, wa warite sara a la;

Kemesarada la ka 50 fara mögököröba kalannen hake kan; fisamantiya ka bëe cemannin ni musomannin ce kalanko la ani ka dönniya sankorotakalanw ke u kun.

Netaa dōw kolsira baara konoona na; kemesarada la 36 farala dugumakalan kufolo kalandenwhake kan Afiriki Sahara woroduguyanfan n'a tilebinyanfan taw hake kan.

Jamana 14 na, wari te sara dugumakalan kufolo la. O kera sababu ye faanlanden caman ka kalan soro, ani ka caman bëe denmisennin kalanbali hake la. San 1999 waati y'a soro denmisennin kalanbali hake be miliyon 96 la; nk'a jiginna miliyon 72 la san 2005 la.

San 1999ni 2005 turance la, jamana 17 were sera ka fisamantiya bëe cemannin ni musomannin ce dugumakalan kufolo la. Gana, Senegali, Malawi, Moritani, ani Uganda b'olu la. Kalanko netaa taamasiyenminna n'o ye «IDE» ye, o y'a jira ko jamana camantena se ka naniya sirilen labato yanni san 2015 ce. O jamanaw fanba be Afiriki Sa-

hara woroduguyanfan fe. »UNESCO« ka seereyaseben in b'a sementiya kokura, ko jamana 53 te k'o, utene. Uka denmisenninkalanden be caya tuma dōw la, nka kalan nafama te k'u kun; u ka mögököröba kalanbali fana hake ka ca.

Dijé kono, mögököröba hake min t'a bolo dayoro don, o be se miliyon 774 ma. N'i y'olu tila kulu 4 ye, kulu 3 be bo jamana 15 dörön na. Jamana 201 na, 72 tēna se ka tilance bëe u ka mögököröba kalanbali hake la yanni san 2015 ce.

Hali ni kalan netaa kunkal b'a la ka sabati, musomannin kalanden hake koni manca ka cemannin hake b'olo. Sabula a kolsira ko jamana 172 la, 90 tēna se ka fisamantiya ban cemannin ni musomannin ce dugumakalan kufolo, ani kalan kafilanan na.

Dokala Yusufu Jara

Farilajeyatulu be dun don mögo fari la

Fari lajeyali kelen be sangawulikoba ye Mali kono. Mögo folo minnu donna farilajeyatulumun na, olu y'a sira don tow koro. Dögötörö y'a jira ko fari yelemani don ka bëe a cogoya numan körölen na. «Idörökinoni» ni «merikiri» min be farilajeyatulu ninnu na, olu de be fari yelema; k'a bila sawura were la. Farilajetulu donni Farafinna, o daminen a angilejamanaw na san 1970 waatiw la. San damaddo o kofe, Senegali ni Mali donna a la. Segesegeli la, maliden musoman 25 be farilajeyatuluw mun kemesarla. O muso fanba be tulu ninnu san bolonkunw na farilajeyatulufeereyörö la. N'i y'u nininka tulu ninnu munkun na, u b'i jaabi ko «cëw de b'a fo muso jeman de ye muso ye».

Minnu bëna tulu san, i b'a soro tuma caman na, tulu suguya do tögo sebennet b'i bolo, min kofora u ye, u nögonna do fe.

Dögötörö Awa Sagara min ye farikolo wolo dönbä nana ye, o ka fo la, farilajeyatulu manji mögo farima hali döönin; sabula a be golo halaki k'a ne yelema, k'a feganya ani ka kuru misenninw falen a kan. A laban, a be mögo fari cëjuguya k'akogoya a yebaawye. Yerelajeya ninini falenna dusukasi la.

O muso dusukasibaat de ka ca bi minnu be maloya n'u yecogo ye bolonkönönaw, cakédaw ani sugufiyew la. U

tēna nansaraya soro, u fari numan tilala u la.

A kera fo ka sunkurunni caman bali oröbu surunnin don na, u fari yecogo jugu koson. A dōw yere b'u si to ke farimanasiye na. O yere ye kunnadiya ye sabula, fari diyagoya yelemani be dun don mögo fari la ani ka muso dōw bali densoro la.

Wolofurake dögötörö b'a jini muso kamanaganbaato ninnu fe, u ka kenyasow taali matarafa sanni u k'u kundon u töngönw ka tulu kofolen were körö tuguni, min be se k'u ka kenyako to silasa. Farilajeyatulu ninnu be laban ka fari ja, k'a përenperen, hali a tigi te se k'a biri ka fen ta. Dögötörö Awa Sagara y'a jira ko nene tuma de ka jugu farilajeyatulumunaw ma kosebe. Joli misennin be bëe u fari fan bëe la. Tulu nagaminenw be fari jeni. O n'a ta bëe, tulufeerelaw b'a la ka tulunagamiw fera nögon kan ka feere u sanbaaw ma.

Dögötörö Ibarahima Keyita ka fo la, farilajeyatulu ka jugu musokönömaw ni npogotigininw de ma kosebe. Cacow kelen be mögo mangow ye bi ka da u fari cogoya n'u kasa kan. Ce mago t'u la tuguni, o bëe la, u be cu-cu-cu la cëw ko.

Dögötörö b'a jini farilajeyatuluw feereli ka to tuluko nödonbaaw bolo ani dögötörö k'u sanni yamaruyaseben di mögöw ma, minnu y'u fari segesegé k'u ka tulumunta dōn.

Domo Tenbeli/Dokala Yusufu Jara

Halibi ko kojugubakela kana kiiri k'a faga

An b'e don min na, Bamako binkanni juguyalen b'e. Nikaraba yere de ka ca a la kosebe. San 2008 awirilikalo tile 10 suf'e, binkannikela do ye mototigi do ni kene karaba Bamako - Sanfili la. A kera sufenege kanje 23 waati la. Binkannikela in togo ye Solonin. Mogo lakodonnenba don Sanfili kono. Solonin ye juru da mototigi ne k'a bin; o y'a soro muso do fana tun b'o kofe. A ye ce faga. Nka Ala y'a ke muso wulila ka boli, ka taa nefoli ke polisiso do la. Solonin ni moto ani ce ka telefonni ye finge k'a yelenso ye. Bubakari Kamara n'a togo ma Bubakri Bangura binna Abudrahamani NJayi kan awirilikalo tile 5 suf'e k'a duguje a tile 6 la. U ye mugu ci a la k'a jogin, k'a ka jakarita ta ka tunun. O y'a soro Solomani Kante min b'e wele Solonin, o n'a jenogon sigilen tun be Sotelima dukene na Sanfili la yen, ka zuwen min ka don noggon bolo. Mugukan bofen, u bora ka ce

fila ninnu gen. Bubakari Kamara ye dan ke ni moto ye; nk'u y'a togo ma Bubakari Bangura soro k'a sebekoro sogo ni muru ye. Mugu cira min na ani muru turula mi na, u fila be fatura Gaburuyeliture dogotoroso la. Bamako polisiso 3nan jemogeo, Papa Manbi Keyita min b'e wele «Manden Segeba», o ye polisi 4 wer'e da a yere kan ka taa Bubakari Kamara folo mine. O kofe ka Solonin jini ka taa o mins fo Kuri Solobilen bara. A jora a son na; nk'a y'a jira K'ale ma Bubakari Bangura faga. Sabula ko Sotelima kolosibaa y'a gosi ni bere ye fo k'o bere kari fila ye. Polisiw b'a la k'a jini. Mogo lakodonnen don; a ye kasu ke siye caman. Nka n'i y'a laje, demebaaw b'a la. A mana datugu tuma o tuma, olu de be ta'a labbo. Fo jamana jemogow ka fu siri nin kewale juguw dan na.

Isa Jalo ka bo Kodugu,
Dugabugu komini na Kati

Komini te se ka yiriwa kominidenw yere ko

Kolokani serkili mogo y'u ka dannaya da mogo minnu ka ke depitew ye, olu nana kunnafonidi la Nonkon, alamisadon marisikalo tile 13 san 2008. Kunnafoniditaama min don, u be se Kolokani mara fan caman fe. Depite nninnu donna Nonkon ka ben ni sogomaneg'e kanje 10nan temenen ye ni sanga 30 ye.

Nonkon komini dugu bee mogo tun be kene kan. An ye an ka maaba ninnu kunben'an yere ka laadalafolifew ye. Nonkon dugutigi Monzon Jara an'a meri Mamari Tarawele tun be kene kan.

Depitew be sariyaw waleyali yamaruya cogo min na, maaba ninnu y'o lajeya sigidalamogow ye. U y'a sementiya an ye fana, ko nosongo ni wusuruw saralii ye wajibi ye fasodennuman bee kan. U y'a jira ko baara (waley) minnu be ke sababu ye ka Kolokani mara segin ko, kerenerenneya la.

Nonkon komini, a te ne fo mogow k'u yere mine olu keli la. N'o ye tasumadon kungo la, ani jiritige. Tasumadon, jiritige ka ke dogoferetaw ni sarabonw ye, olu be kungokolo nagasi ka dugukolo nafa dogoya sena na. Komini te taa ne ni komini mogo m'u cesiri ka baara ke ni laadiriya ye. Mogo were tena Kolokani mara yiriwa ni sigidalamogow yere te.

Monzon Jara ye foli ni walenumandon ke ka jesin depite ninnu ma; ani k'a jini u fe, u k'u janto marakonemogow la kosebe.

Soyibajan Jara ka bo Kodumandala-Wolofedo, Nonkon Komini na, Kolokani

Mansaw y'u denw janfa a meennna

A rajomali komanagabaaw do ye Umu Jara ye; ale ka jemukan min be boli bicew ni bi musow cogoya kan, o ye tan ye fen t'a je. Sabula an sisani cew kankelentigi dogoyara. An k'a don ko kankelentigi ddogow ye lahidutigi, horon ani danbetigi ye. A yere saba ka kan ka noggon soro mogow kelen na. O de koson folo, mogow tun be siran u dalakan ne.

Ne be min fo Umu Jara ye, a b'a la ka kuma musow kan, ka siranc ew ne. Bee dun b'a don ko ko ninnu juba ye cew de ye. N'o ye denmarabaliya ye, musoladoncogo jugu, ka fara musow ni noggon ce benbaliyaw kan. Hali duw farali, ni y'o momo jukor kosebe, i bolo be taa balan cew la.

Waatiw temena fini fila tun te noggon soro ce kelen bolo geleya fe; nk'olu tun be muso naaniw furu ka laban k'u mara ni laadiriya ye du kono. Usiti jigi u ce la, u yere dama fana tun te jigi noggon na. Ce caman yere furumuso tun ka ca ni naani ye; nk'u bee be don da kelen fe, ka bo da kelen fe.

Mogo caman b'a la k'a fo ko sisan denw man ni. Ayi, ne ma son o kuma ma. Sisan faw de man ni. Sabula an minnu ye faw ye, an y'an denw janfa a meennna. Ala ka Umu Jara bolo meenaka baara la; k'a ka laadilikanw bin tulo kunnandi la.

Yaya Mariko ka bo Senu Bamako

Senekela kan'a ta koorisongo dorome 40 fe

Ne b'a jini koorisenenaw fe, u ka jatemine ke koorko kan. A folen file ko koori songo yelenna ka se dorome 40 ma. O kana ke sababu ye, ka senekelaw nata bonya ka teme, sabula mogo si te nogo, bagaji ani dugukolilanw songo don folo. Senekelaw kana jine kaba, no, tiga ani senefen werew ko. Bawo cikela k'a yere don cikela ye. An ka senefen werew laje ten sa! Koorko sogen ka bon n'a hore ye.

Burulayi Jalo ka bo
Koburulen, Makonon komini na Kita

Senekelaw tulomajolen be ka sené kefenw songo foli makono

An y'a men
arajo la, ko san
2008-2009
kanpanikoori
bena san
senekelaw bolo
dōrōme 40. An
nisondiyara;
nk'an jorelen be
tulomada la.

Alasani Tarawele

Nogo, bagaji ani binfaalanw songo
bena ke joli ye? Sabula olu ma fo
folo.

Ne b'a nini faamaw fe, u k'u teliya
ka senekefen tōw songo da an tulo
kan. U ye koori sansongo fo cogo
min na joona, u ka nin fana taw foli
tugu o la. Turabilen ye mogo min fa
faga, o mana tonkunbilen ye, a jo
ye siran ye.

O temenen kofe, Wulakonoduguw
la sisan, janajakeyorow kelen be

nenajekenew ye. O ka kan ka k'o ye
wa?

N'i ye jatemine ke, sisani ni fatuli
kera, n'i ye mogow y'o
sarakabokene kan, i be Ala kali k'u
be nisondiyaba dō de kene kan. Ne
hakili la, janajakeyorow ka kan ka ke
taasibilayorow ye. Ka da a kan saya
be bee ka so. Do nisondiyatuma
man kan ka ke dō fana ka
jankawalakituma ye dugu kelen
kono, sigida kelen na. Mogo man
kan ka nisondiya n'a mogonogon ka
bone ye. A dow yere taakun ye
janajakenew kan dumuniko ye. Olu
te hami su koko la.

Ne be min nini mogow fe, u k'a
dōn ko janajakeyorow ye taasibilayorow
de ye. Don bilen janya a sebalis te.
A fora ko ni bee be saya nene.

*Alasani Tarawele ka bo Kokuna,
Kapolondugu komini na Sikaso*

Forotigiw k'u janto sirako la forow kono

Samiye seto don; nin ye laadilikan ye ka jesin senekelaw ma. Ne b'a nini
senekelaw fe, u k'u janto sirako la. Sira be teme foro minnu fe, o forotigiw
kana danni ke fo ka gu sirada la.
An yerew ne t'a la samiye fe, tuma bee la forotigiw ni sirafetemebaaw be
mankanci la nogo na. Ne bolo jo te forotigi bolo. Sirada senebaliya te se ka
fen bo mogo si ka foro soro la. Wa forolataalan bee fana ye wotorow ye. N'a
fora ko sira hake te metere kelen bo foro kono, o dabora wotorotigiw k'i ka
sumanjuw halaki.
Laadilikan filanan, o ye dancebo ye. An k'an ni nogoce dancew ci
kojuman ka taamasiyenw bila u la.

Seku Umaru Konare ka bo Jifali, Jedugu Torodo Komini na Kati

Kunnafooni jelen be senekela hakili sigi

Dinandugu komini faaba la Kenenkun, kunnafonidikan dō kera
ntenendon mariskalo tile 31, ka se awirilikalo tile 1 ma san 2008. Kalan in
kera koperatiwu 13 kun; a tun be boli koorisene kunkankow kan. Nogo ni
posoniko geleya caman fora kene in kan, ka fara juru doncogo n'a saracogo
kan koorisenenaw fe. Jurudonna ni jurutala ce sariyaw labatocogo numan,
da sera nin bee ma.

Kalan min kelen file nin ye mogo 40 kun ka bo koperatiwu 13 la, a
karamogo nana fila tun ye Abdulayi Salamu Keyita ye GAEE-SAHEL la,
ani Aliyu Mayiga ka bo Otiwale la:

Musa Sayidu Kané ka bo Kenenkun-Bugukorola Kulukoro

Mankoro kelen be fu ye Surunkun

Mankoro joyorow ka bon baloko la.
Nka, Surunkun ta be nini ka ke
bana ye. Mankoro kelen be ka
sogosogo bila mogo caman na bi. Ji
min be bo mankoro kalakun kariyoro
fe, o de be bana (sogosogo) lase
mankorodunna ma.

Mankorodunna ka ca; nka caman
t'a dōn k'a kala kariyoro ji be
sogosogo bila mogo la. Mekalo
konona na, mankoro kera negebo
ye Surunkun. Mogor fara bagan kan,
a si mago tun t'a la tuguni. Dunn
dama na, Surunkunkaw te mankoro
feere mogo ma. I be se ka hake min
dun, i be taa o kari i yerema; mogo
si te i korofo o la. Ni mogo tun be se
k'anw deme k'an ka mankoro
bayelema, o be diya an ye.

*Nagalen Sakiliba ka bo Surunkun-
Gangaran, Tukoto komini na Kita*

Nakotigi b'a yere segen sannikela ye

Nciba komini kono, tilemafebaara
caman kera. N'o ye nakobaaraw ye.
Jabaw, nkoyow, tamatiw, konkonw
ani puwaworown bee sera sisan.
NKA kamanagan ma ban de.
Sabula u te san songo duman na.

N'a fora mogow ka tilema bee ke
nakow kono, ka tila k'o
nakonofenw selen ke baya ye, o
ka jugu nakoko la.

Ne ka nininkali file nin ye :
senekelaw bena mun kelen ke,
walasa u ka bo nogo la? Koori mana
sene o warit soro joona; nako
mana da, o fenw selen fana te
songo duman soro. Senekelaw bena
wari soro cogo di k'u magow
jenabo.
O temenen kofe, senekelaw ka
metewo lamen; a be baara numan
min na, o ye foliko ye. Metewo
joyorow ka bon senekela ka baara
sabatiko numan na. A b'a bilasira
kosebe.

*Fanjo Kulubali ka bo Sojebugu
Sikoroin, NCiba komini na Kati*

Kalankene N° 70nan

Bamanankan sèbenni bënkaw (2)

Awirilikalo Kibarú kono, an da sera Bamanankan sèbenni bënkaw dòw ma : Sariya fôl, filanan, ani sabanan, kalan kene N° 69nan na. An bëna tème n'o sariya ninnu ye :

4 - Benkan naaninan ye « t »
sugandili ye ni siga-sigia bë « t » ni « k » ce. O la, n'i bë ka siga, n'k'a sèben « t » wa tari « k » dajé damine na, i bë « t » de sèben. Misali : a bë sèben « tulô » a te kulo; a bë sèben « tulu », a te sèben « kulu ».

5 - Benkan duurunan ye dafata fila te sèben ka nɔ̃cɔ nɔ̃gɔn na dane kono : dafata + dafalen, o de ye sariya ye nka dafata + dafata, o te bë sèbenni sariya ye bamanankan na.

Misali : A bë sèben « bulon » hali n'o a bë fô « blon ».

« Blon » kono, dafalen fila sèbennet bë ka tugu nɔ̃gɔn na n'o e « bl ». O ye fili ye. A bë sèben « fila » hali n'o y'a sɔ̃cɔ a bë fô, « fla ». A bë sèben « tila », hali n'o y'a sɔ̃cɔ a bë fô « tla ».

6 - Benkan woɔ̃rɔnan ye « ns »

sugandili ye. Ni siga b'î la n'k'a sèben « ns » wa « nz » ? i bë « ns » de sèben dane damine na.

Misali : n'b'a sèben « nsaban » wa taarri « nzaban » ? Ben kera min kan o ye « nsaban » ye .

« Nsirin » bë sèben, « nziirin » te sèben, « nson » bë sèben, « nzon » te sèben, hali n'o y'a sɔ̃cɔ u bë fô.

7 - Benkan wolonwulannan ye « nk »

sugandili ye. N'i sigara n'k'a sèben « nk » wa, « ng » « nk » de bë sèben daye damine na.

Misali : I b'a sèben « nkalon », a te sèben « ngalon ». I b'a sèben « nkɔ̃son », a te sèben « ngɔ̃son » hali n'o y'a sɔ̃cɔ u bë fô.

Mahamadu Konta

Nkokalan bë ka taa ne Mali kono

Ntenendon, awirilikalo tile 14, san san 2008, o kéra Nkosebenni dilali sanyelema 59nan ye. Nkosebennilabenna ankaramogô Solomana Kante de fe. O hukumu kono, Nko tondénw ye tilefilalaje ke Bamako lajekesoba la awirilikalo tile 26 n'a 27 san 2008... Jon ye Solomana Kante ye? Nkosebennii ye mun ye? Mun ni mun kéra lajeba in kono?

1) Jon ye Solomana Kante ye?

Solomana Kante bangera san 1922 Kankan dugu misenin dola min be wele Sumankoyi. A fatura Konakiri san 1987 nowanburukalo tile 23 Konakiri. Kankodoniya Karamogôba don, kalan latemecogo numan mogô were ma, o feerew dönnibagaba don. Tariku karamogôba fana tun don. A ye ninini caman ke farafinfuraw kan walasa ka hadamadenw ka kene ya sabati. A ye ninini caman werew ke dönniya bolofara werew kan, minnu bës sèbenni don Nko la, k'u bila kalanbaganw bolokan.

2) Nkosebenni ye mun ye?

Nkosebendew labenna Solomana Kante fe k'u dafa san 1949 awirilikalo tile 14, Kodiwarijamana kan.

Nko sèbensun (sigini-alphaet) ye sèbendew 27 ye n'an k'o ma fana signidenw, tubabukan na (signes de l'alphabet) :

Siralan : (dafalen voyelle) ye wolonwula ye (7).

Sirata (dafata, consonne) ye tan ni konotón ye (19).

Tedo : (le neutre) ale ye kelen ye.

3) Mun ni mun kéra Nko ka lajeba in senfe?

- Kunnafonidi ni kunnafoni falen-falen : Laje tile fôl, Karamogôba saba ye kuma ta : Mahamadu Banba, Suleyimani Jabate ani Maduba Jara ka bo Kucala. O bannen kô, tonden minnu nana laje in na ka bo jamana fan tan ni naani kono, olu kumana u ka tonw tôgo la, ka foliw ke, k'u felaw jira, an'u ... ka ... nisondiya. Tile filan baaraw kera tondénw ka kuma labanw ye ani kimenisebenw dili, k'a kuncé ni kulubaaraw ton ka geleyaw kan an'a ka netaa sabatili.

O kofe, Bamako kafoda biro sigira. O ka baara bëna ke Nkokalan yiriwali ye Bamako kono.

Bakurubafo la, Karamogô Mahamadu Banba ye tondénw hakili jigin Nko nacogo la, ani césiri min kera walasa dönniya ka forobaya. A yajira ko Nkobena a sinsin « Tilebaa » de kan sisan. O koro, ka dönni bo gundo la, k'a bo subaaya la, k'a ke kenekankoye, k'a yereke bës'enkôr, bës ka baara ke n'a ye. Karamogô Sidiki Sako ni Suleyimani Jabate, olu y'u sinsin Fasokanw kalancogo n'u sèbencogo kan ni Nkosebenni ye. Karamogô Maduba Jara ye walawalanni ke mogow ye kosebë informatiki, ordinateri, ani Enterineti joyor kan, Nkosebenni sabatili la.

Baaraw némogoya tun bë Mamadi Keyita bolo, Nko peresidan.

Mahamadu Konta

Kunnafonni surunw

- Kanada jamana na : ce dôjangira san 18 datugukaso la, k'a y'a tugu ka sida banakis yelema muso 15 nɔ̃gɔnna na kafonogonya senfe. Sidabana yere wulilen bë muso 5 la olu la kaban. Ce in togo ye Karili Leyoni; a si hake bë san 32 la. A ka kiiri kene kan salon, a y'a jira k'a y'a lawuli a kama.

- Kônobara saaloli jiginni kofe : Ni muso jiginna, a kônobara bë ka dögoya a yerema dɔɔnin-dɔɔnin. I kana köröt. Jiginni kofe, kônobara te kón ka ci puke fo dögökun damado kofe, sanni denso ka segin a cogoya köröt. Kônobara bë se ka dögökun damado sɔ̃cɔ jiginni kofe, kasɔ̃cɔ a ma ci kosebë. N'a b'a fe a' furu ka ci teliya la, a' bë munnitulu do k'a tegé la ka kônobara in saalo; k'a damine a' genensi la baraköröt juköröt ka se fo sinköröt ma.

- Ni siw falennen bë ka sin nunkun lamini na, a' bë mun ke? N'a sɔ̃cɔ a bë muso min na, a kana si ninnu di walima k'u tige. N'o te u bë falen ni fanga ye ka sèbeköröt tu ka tème köröt kan. A' b'u bɔ-bɔ feere la, minte digi sin na. Nka ni si b'a sinw ni nɔ̃gɔn ce a' disi la, a' y'o jefo dögötöröw ye joona.

Dukene N° 47 nan :

Musow ka hakew, soroko nasiraw la

Musow ka josariyaw tiimeniseben min labenna jamana yeremahoronyalen ka tonba fe, ni dije jamana horonyalen bee dijene n'a ye, k'a boli yamaruya, u ka jamana kono, k'a wajibya; o kumana musow ka soroko kan, u ka fensorosiraw, nafoloko la, ani nafolomafenw, walasa u ka se ka yelema numanw don du ladoncogo la, denw lamocogo ani jamana yiriwacogo. O sebenba in sariyasen 13nan na, a ninina jamanaw fe, u ka feere bee lajelen tige bilankofeli kana ke gefewu ka nesin musow ma soroko nasiraw la, ani hadamadenya yiriwalisira baaraw. U ni cew ka damakeje, du ka sorow ninini na, juruw tacogow la waribonw na, tonnomadali la juru soroli kunkoro, ani dowerew.

N'i ye jatamine ke nin hakilila ninnu kan, i b'a ye k'a fo, nin sariya ninnu si sosolen te Mali kono yan kabini lawele fo bi.

- Folo, muso ka lanini tun ye mun ye?

- Muso ka lanini tun ye cenumansoro ni denhumanwolo ye

ani olu minecogo numan, walasa olu ka se ka koba ke jamana kono ani dije kono. Muso ka sogen kun tun ye ka den numan wolo a be se ka sigi min suma na don do. Misali, sunjata Keyita woloba, Sogolon Kone. Muso tun te nafolo nini a yere ye. Ce be to bo, muso be na bo, ka denw ferebo an'a ce. Baara tun tilalen don nin cogola. A ka tigaforow, a ka ba ni saga, a ka sew, olu de tun y'a sinsinberew ye. Dow be dogojo fara u ta kan ani nakosens ani bololabaranin dow. Muso min tun te fosi fosi la, o tun te yen, fo n'o y'a soru i man kene, bawo fugariya tun kolokololen te. N'i tun kera muso fugari ye, i tun te si soru. Bitile in nana ni taabolo werew ye. Muso te ladamu bilen, k'a jogo don cogoya koro kan, bawo denhumanwolo ni cenumansoro te laboli ke bilen, fo i ka janamujanamu ni girinkajow fara i bolo da la, kenekarabaw, ani nenanmatinetaw.

Jenikanimitile in na, musow ben'a ke cogo di, sango cikedugulamusow?

Nininkali b'o yoro de la. Ce ni muso damakejeni, bi-bi in na, an temena o kan, Mali kono yan. Muso kono, n'i be se ko la, n'i be fen don, ni fen b'i bolo, ni sutura b'i kan ka da i jogo kan, cew b'i bonya kuma t'''i muso nognon wa. Ce be baara o baara ke Mali kono yan, muso be se k'o nognon ke. Bamako yan, fennini na, musow be cew ne, hali Alako la. O tuma k'a fo ko muso ni ce ka damakane jurutu la waribonw na, geleya t'o la. Geleya be yoro min na, o ye yali nafolo hake min juru be don, o be laboli ke wa? Nafolo labaaracogo, musow b'o nognon wa? Juru sarali, o fanga b'u la wa?

Dije be taabolo min kan sisan, musow ka kan ka lanini werew ta, ka donsen werew ta, k'u sinsinbere ke kalan ye. U be kunkobake minnu na nin ye tan : furukow, kongkow, denkundi, furasiw, ani nenaebaw, olu man ka ke bilen muso ka baara bee lajelen kunw ye. Olu kerefe, u ka kan k'u hakili to ko werew la, i n'a fo soroyiriwabaaraw n'a sinsinnanw, ka se k'u jo u yere kolo la kasoro u ma danbetine ke.

Ce ni muso mana ben cogo o cogo, ben in dafalen te

O sababuya bora Ala yere la. Ce ni muso be se ka ben, ka diya nognon ye ntama-ntama, nka u daamu tacogow te kelen ye, o bora an dabaamasa yere la. Nininkelaw ye baara caman ke cenimusoya gundow kan ka danfara caman ye muso ni ce ni nognon ce, minnu be se ka na ni wasabaliya ni nognfaamubaliya ye furu kono, kasoro benbaliya te, faantanya, walima ko jugu werew.

O danfara ninnu be kunkolo de kono. U be hakili de la :

- Ce b'a fe tuma bee k'a ka ceya de jira, a fanga an'a galabu, kolo ni fasa la, i n'a fo ce farin be mogo mine cogo min kelen la, walima masake sago b'a ka dugu la cogo min na. Muso b'a nini o waati la, ce miiriya bee lajelen ka da ale kan, ce nege bee ka nesin ale ma, a n'a nata, bawo ce bena fenba de soro ale la, ale kelen doron be se ka min di a ma a sago la.

- Cew ni muso dow nininkara, ko cenimusoya nege b'u mine cogo di? U be nafa jumen soru a la denko bolen a la?

Jaabi minnu sorola, olu y'a jira ko muso farikolo yoro dow yeli an'a lamagalamagacogo, o de be cew nege wuli. Nka, ninakanu, kuma dumanninw, bololakaraniw, farikolo mosimosisi, olu de be muso nege wuli. Cew be musow lanini walasa u fari ka foni u kan k'u ni lafiya, nka muso b'a nini de, a nisondiyalen, a hakili ferelen, a fari foninen, a ka se ce ma. O de koson ce mana wuli doron a be muso lanini, kasoro muso b'a fe a ka fa diya la folo kasoro ka geres ce la. Kumakan duman ani fari josili nognon na ani munumeneni olu de ka fisa muso ma sanni baara ka damine a fe. Waati kuntaala janya muso hakili be to o de la kosebe ka teme ce kan. Nin bee de y'a to ni donnikelaw y'a jira ko ce ni muso mana ben cogo o cogo, ben in dafalen te. O la furu kono, fo ce ni muso ka nognon cogoya don, k'a don ko kanu dafalan ye nognfaamuyali ye cenimusoya nasiraw la, k'a don ko Ala ma ce ni muso dacogo keje; ka sabali nognon koro, sigikana tige.

Mahamadu Konta

Yerékalan balikukalan na ɔridinateri la

Donnia kuraw ni dønnia sɔrcogo kuraw yiriwalen be kosebe bi dije kono. Jamana sɔrɔbatigiko ani sɔrɔntanko t'a la bilen. Bεe lajelen wulilen don k'i jo, i seko damajira la, k'i jeniyɔrɔ fin dønnia kuraw ni dønnia sɔrcogo kura nedønni na an'u nafaw soroli. O de y'a to ni Fasokanw Labaarali Sabatili Cakeda, n'an ko a ma tubabukan na CNR-ENF (Senerefu) ye tileduurukalan laben Bamako yan, ka nesin dønnia kuraw ni dønnia sɔrcogo kuraw donni ma balikukalan na. Kalan soroli teliya la, konuman, i sago la, kasoro i ma taa balikukalanso la, kasoro karamogó te k'i kalan, i yere ni ɔridinateri dɔron, o de ye balikukalan feere kura in ye. ɔridinateri be kuma, i b'a lamən; a b'i bilasira k'i dege, i fana b'a nininka; a b'i kunnafoni, fo i ka kalan, ka səbenni ni kalanje faamu. I b'i ka kalan ke waati min ka di i ye, kasoro i ni karamogó ma dorogo, kuma te kalandenw ma, kasoro gafe t'i bolo.

Dije tɔnɔbobagaw be ka dije mara k'a tulu bo ni hakili ye, girinkajoba in ani popapo, hadamaden be ka teme o kan bi dɔɔnin-dɔɔnin.

Kalanko nəməgoyaso minnu be an ka marabolo kelen-kelen kono, olu bεe y'u ka balikukalanko walima duguyiriwalikalanko nəməgō kelen bila ka na laje in na; olu bεe lajelen tun ye mɔgo 8 ye. Minisiriso min nesinnen be kalan kunfolo ma, balikukalan ani fasokanw, o bolofara kelen-kelen bεe fana ye an ka kanw labaarabagaw bila ka na balikukalan feere kura in kalan ke, k'a kɔnjew nənjini, k'a nedon walasa u ka se mɔgo werew kalan a la don

do.

Olu tun ye mɔgo wolonwula ye. Karamogóba min welela ka n'o mɔgō kalan feere kura in na, o ye Marokuka ye, a tɔgo Abdurazaki Mihamu. Tileduurukalan in musakaw bora Silamew ka tɔnba kun min ka baaraw nesinnen be seko, ni dønko yiriwali ma dije kono, an'a jenogon cakeda min be wele «Silamew ka welekan». Nin baara ninnu bεe kera UNESCO ka yamaruya kono ni Mali kalanko minisiriso ka dije ye. Kalan bolila dakun minnu kan o dɔw file nin ye :

- 1 - ɔridinateribaara kalanni ;
- 2 - Kalan kecogo ni ɔridinateri ye o feerew kalanni ;
- 3 - Kalansenw labencogo minnu be se ka don disiki kono (CD ROM);
- 4 - Baarakéjekulu sigili sen kan min ka baara be nesin feerew tigeli ma, walasa Mali ka se k'a damana dønnia kuraw laben, ani dønnia sɔrcogo kuraw, ka nesin kunfinya keleli ma, ani sɔrɔ yiriwali. Balikukalan nasiraw la, yerékalan ɔridinateri la bəna nesin mɔgō ma minnu si b'a ta san 16 la ka yelen : cikelaw, baganmaralaw, monnikelaw, jagokelaw, bololabaarakelaw... A bəna ke Mali kan bεe lajelen na don do.

A ma fo ko nin ye balikukalan kecogo kɔrɔ dabilalen ye. Feere de don min bəna kɔrɔlen dafa k'a jiidi bawo karamogóko təna laboli ke tuma bεe; o la ni mɔgō sera k'u yere kalan ni ɔridinateri ye, o nɔgɔn te. Dɔw fana b'a fo ko geleya be ɔridinateriko la ani Enterinetiko, o ye tiŋe ye nka jamana nəməgō ani an demebagaw be ka feere caman tige walasa komini kelen-kelen bεe ka ɔridinateri wɔrɔ ani enterineti, n'o ye dønnia bulonba ye dije kono.

Mahamadu Konta

Mali zinɔriw ye Abijan pɔri kupu ta

Kodiwarijamana ye kupu do laben, ka jamana saba zinɔriw wele o kene kan.

Kupu in tɔgo dara u fe «Abijan pɔri kupu». Jamana minnu be baara ke kosebe Abijan pori la, i'n'a fo Burikina, Nizeri ani Mali olu de-tun be kene kan. A kun ye o jamanaw ka segin Abijan pori ma, ka ben ni teriya sisin an ka tilebinyanfəbolo in kan. Ntolatanw daminena məkalo tile 2. Mali ye Burikina gosi 1 ni 0; ka Nizeri walon 2 ni 1. An ni Kodiwari ta kera filannibin ye. O kofe ntolatan kuncedon an ye Kodiwari gosi 1 ni 0. O bi kelen in donna sanga 33nan Yakuba Jara fe. Zinɔriw ye 1.750.000 sɔrɔ sefawari la. Bidonnaba fana bora Mali ja, Umaru Kone. Ale kelen ye bi saba don.

Mahamadu Konta

Kunsemé

Kunsemé ye Ala ka kabakofənba ye. Hakili ka so don ani miirii ni taasi. Ale de be nison jira fana, farikolo yɔrɔ bεe juru sirilen be ale de la.

Kunsemé dilalen don ni nikise miliyari 10 nɔgɔnna de ye. An be baara o baara ke, an be kuma minnu fo ninnu bεe dajuru be kunsemé de bolo. N'i ye farikolo fanga tila kəmə ye, kunsemé ta te temee fila kan o la. Nka farikolo mako be énerizi min na, kəməsara la, kunsemé kelen be 20 ta o la.

Firizidéri saniyacogo feerew

N'i t'a fe nɔgɔkisew ka sigi ka firizidéri kono n'o ye jisumabolan ni gilasibolan ye, i b'a degere bila 0 ni 4 cəla. N'i b'a fe ka dumunifénw bila a kono u kana toli, i ka na u bila foroko caman kono k'u bila firigo kono. I b'u bila cogo la fiŋe b'u sɔrɔcogo minna, u ka fere. I be dumunifén kalanman bila a ka suma fɔlɔ kasoro k'a bila firigo kono. Dumunifén ka kan ka lasago ka ne. Kalo o kalo, firigo ka kan ka ko ni zaweliji ye.

Kokojuma bε opere ka muso bɔ maloya ani dənkərəfε la

Kokojuuma ye bana ye, min be
musoya konoona na,
sugunebara ni banakotaayoro bila
nogon na. A be se ka muso soro tin
gelen senfe, ni jiginni in ma ke
dabogotoro bolo. A be muso minnu na,
u ka sugunenpereku walima
banakota ka ca. Dow yere b'a fila
bee ke da kelen fe. N'o kera a ce be
ban a la; mogo tow fana b'u mabo a
la.

Zuluha Amadu ye muso ye, min si hake bε san 32 la. Kokojuma tun b'a la. A ka fo la, u taara ale bila foro la fo ka san kelen nɔgɔnna ke. Tuma min na ale balimakε y'a mɛn arajo la ko kokojuma bε opere fu la dɔgɔtɔrɔw fe Nizeri kɔnɔ yen a taara ale ladɔnniya o la.

Naame dugu konoona na, dogotoro daw
kalanna kokojuma opereli la. O de
koson kabini san 2004 na, Nizeri
wulila k'a jo kokojuma silatununni
na jamana kono. O min naniya sirila
dije tumba bolofara «FNUAP» fe.
FNUAP jesinnen be hadamadenya
sabatili ma. Kokojuma be muso
hake min na Nizeri jamana kono hali
n'o donnent, ani n'a sababu jenjor
fana donnent, a koni jirala ko
kokojuma be muso soro jiginni senfe
n'a ye gercijige soro joona. Ni muso
kono ma te lajeli ke dogotoroso la, a
be se ka soro o jiginniw fana senfe.
Musojiginso te ka Nizeri jamana
labo; o de koson kemesarada la
muso 85 be jigin u ka so kasoro u
ma taa lajeli ke dogotoroso la, kuma
te ka taa jiqin yen.

A ka ca a la, kokojuma be muso
misenninw de la. U tɔgɔ ka dɔgɔ, u
jigin man di fo a ka ke
kɔnɔfarajiginni (sezariyen) ye. Nka
ni jiginni wajibi kera o cogo la ten,
den bɔtɔ be se ka musoya sɛbekɔrɔ
fara. O kɔlɔlɔ jugu de be muso
caman ke kokojumato ye.

Dogotoro Abudulayi Idrisa min ye
kokojumafurakelaw jemogoye
Name dogotorosoba la, o y'a jira ko
san 2006 la, olu ye muso 150
jogonna opere k'u keneya pewu. A
ka fo la, ni geleya were ma bila u
senna, u be son ka kokojumato

opere ka ban Nizeri kono. Olu be kokojumato hake min opere, kemesarada la 84 be keneya pewu. U ka baara juman kunnafoniw ye Nizeriya, Benen anni Burukina kokojumatow kunda Name kan. San 2004 kono na, demedenjekulu min togo ye «Dimoli», n'o koro ye «jiginni» ye fulakan na, o ye jamabisimilayoroba do jo ni FNUAP ka deme ye. Kokojumatow be ladon yen yanni u ka opereli ce. O sera ka muso caman bo denkenefeya la k'u hakili sigi djoenin.

Madamu Tarawele Salamatu min
ye Dimoli nemogoba ye, o y'a jira
ko ni kokojumato sera olu ma, u be
dayoro numan, silipu numan ani
sugunejikunbenann di a ma.
Sugunekunbenann b'a ka taafe
sigiyoro bali ka nigin tuma o tuma
sugunenpereku fe.

Kokojuomat dōw be se ka kaldo
saba ke jamabisimilayoro in na
kasorɔ opereli ma se a ma. U be
tobili ke yen, ani ka saniya
matarafawalew ke yen. U be
balikukalan ni baaradegekalanw

fana ke yen; i n'a fo galádon kalali
ani tirikoninw dilan. Kokojumato
ninnu fanba si hake be san 26 la.
Dimoli foroba mobilitigiw te son k'u
ta, u nofesugunekasa koson.

Nizeri jamanakuntigi Tanja
Mamadu ye waati dō kerenkeren ka
taa kokojumatow nofe jamana
marayoro bee la, ka na n'u ye
jamabisimilayoro la Name, sanni u
ka opereli ce.

Yoro in dayeleli ni bi ce, muso 271
operela k'u kenyea ka bo denkererefe
la. Ucaman yere seginna u furucew
ma. Sefawari 10.000 dira u kelenna
bee ma kasoro k'u labila u ka segin
u ka so. O wari na ke manankun y'u
bolo, u ka baara degelen waleyali
la. Hali opereli kofe, k'u taara u ka
so, jamabisimilayoro in mogow b'u
janto u la, walasa kokojuma kana u
soro kokura. O hukumu kono, a be
geleya u ma, u kana kafonogonya
ke kalo 6 kono opereli kofe; ani ka
san kalo 6 to ke bangekelosi la u
kana geregijig soro.

Suleymani Sadi Maazu Dokala Yusufu Jara

Tulon

Nin ja fila dilanbagá y'a dabo a kama ka fili 10 k'u la. A y'olu nini

Jaabi

minnu be dužki kõla 10. Jirjju.

1. Muiso tamandá 2. Sennonto kinin te 3. Nutuoma min be kogo la 4. Ja min be kurun kann 5. Sonkalanini min be muso bolo 6. Ja min be birikiw ni jungsan ce 7. Kamankrjalá nugu-nuguw8. Tiri minnu be tasa kan. 9. Uugu-nugu

Soba jocogo jugu be ka ci Nizeriya jamana na

Nizeriya jamana na, soba ba hake minnu jocogo man ni, u be ka ci, walasa ka mogow ni lakana. Soba kolon ninnu sababu jugu bora jonnii na? sotigw ka bolodese wa? Walima sojlaw ka yuruguyurugu? Tari goferenaman ka jateminebaliya de?

Soba ninnu b'a la ka bin u yerema, fo mogow be to a daw la.

Nizeriya faaba la Legosi, goferenaman ye polisijekulu do sigsen kan san 2008 in zanwuyekalo la min be wele «Tesiki Förisi», sobaw binni kumbenni kama. Olu ye soba caman ci folo, minnu jocogo tun man ni. Tokunko Akinoso Tomasi ye Pilan ani dugubaw yirwali baarakela ye; ale y'a jira ko yanni samiye ka don kosebe, zuwenkalo la so 1.200 bena ci, ani ka 7000 were ci yanni desanburukalo ce.

Ni sanji binna, ji be suuru soba ninnu kono; subasiman jenama tu la, siman ni nege kelen te k'u labo. Cencendama sogolonne noggona si b'o sow la wa? San 2008 daminenen ni bi ce, soba 5 suurula duguma Legosi. Mog 20 ni kotorala olu la, ka caman fana jogin. O noggonna kasaaraw kera Ibadan ani Abuza duguw kono. Nizeriya woroduguyanfan petorolidinge be dugu min na n'o ye Pori Harikuri ye, san 2006 ni 2008 furance la, soba tan ni ko firila duguma.

O de koson Legosi mara faamaw y'a nini sobabin ninnu kasaaraw ka kuben. Kabin feburuyekalotemenen inna, soba jocogo juguwcili daminenen.

San 2004, kunnafoniseben do ka segesegeliw jaabi y'a sementiya, ko kemessarada la soba minnu be bin, 50 jolipilan man ni; 40 labaarakogo man ni; ato 10 majoni minen numanw ye. Itodo Hameyi Daribi min ye sopilandilannaw ka jskulu mogoye, o y'a jira ko sokolonjo daminenen san 1992 waati la. O ye goferenaman ka cakedaw baarakela hake mabenii daminesan ye Nizeriya kono. Fanga ka cakedabu minnu yoboyabara k'a baarakelaw labila, o ye segen don

jamana kono. Ni jama be caya ka taa a fe sokomako bera; o la so caman jora haraba-haraba la. Legosi dugu doren na, san 15 kono jama sigiyoromana filala; ka semogo miliyon 17 ma san 2007 la. Luwanzeninaw cayara, sosaraw sigiyoromana 3 la.

Tuma min na bolokonin sinna sojlaw la sokolonko la, olu y'u yerejajey. U y'a jira ko sotigw de nondon. Sabula, k'olu y'u ke baaraba kan, min kecogo juman musaka setu ye. Sojlaw ka fo la, wila jenama soden 3 joli musaka be se sefawari miliyon 16 ma. Nka sotigib'a folu k'u jilaja a kana teme miliyon 8 kan. Ode koson olu be minen kolon da dumanninw san, u ka tano soro o miliyon 8 na halibi. Lukimani Akini ye soko nedonbaa ye; ale y'a jira ko warintanya fe, dugukolotigi dow b'a nini sojlaw fe, u ka sow jo olu ka yoro la, k'u luwanzewari mine san 10 fo san 20 kuntaala kono. N'o dafara ko so be lateeme u ma. O ye jine bolen ye o sojla ye. A be manamanaso do jo min musaka manca, warikonata doren k' a m a Yaya Yusufu ye pilan ani duguyirwali baarakela ye; ale ko san 2003 ni 2007 furance la, soba jocogo jugu 74.000 cira Abuza. San 2005 la, Pilan minisiriso ye sariya do ta, min be sotigw wajibya sanni so ka jo, a joli yamaruyaseben ka soro u bolo. N'o ye so joyoro tigiyaseben ani so jopilan.

O b'a to mogoy ka so jumanw jo. Seben dafalen be mogoy minnu bolo, fanga tunb'a ka sojoliyamaruyaseben dia ma. O janyalenba tun ye kalo fila ye. Solomo Adeniran ka fo la, yamaruyaseben te soro a diya la tuguni. A ko mogoy be san caman yere k'a nofetaama na. A dow la a soro te teliya ni surfen ma di. Sojla camant'a yere bila yamaruyasebenko dala. U b'u ka baaraw ke dogodogonindogo la. Faamaw sago ye sonumanjo ye. Sojlaw mago to la. U be sobalankolonjo la, faamaw fana b'a la k'u ci. Dawuda Aliyu Dokala Yusufu Jara

Furu kuntaala hake be don wa ?

Kele misennin te ban furuncgon minnu ce, walima furuncgon minnu ce ka jan noggon na, a meen o meen, o caman be laban furusa la. A ka ca a la, o furusa in be ke yanni furu ka san wolonwula soro, walima furu san tan ni naani kofe.

Aw minnu ka di noggon ye, n'a ka di aw ye ka furu noggon ma, a' b'a don fana ko furu caman be laban ka sa. Aw b'a fe k'a ka furu kuntaala hake don wa? Lamerikenjamana donnikela dow ye jaabi dow di furu topotoli la; kunnafonidisben min be furu ani denbaya kan.

O kojenini in kera furu 80 kan minni donnen b'a ta san 5 la, ka se san tan ni naani ma. A kolosira ko san 4 kono, furu 7 sara; san 10 kono, furu 13 were s a r a Lamerikenw ka kojenini ninnu kono na, u y'a kolosi ko furusata ye furu suguya fila ye. Furu minnu kele misennin ka ca, ani sigikanoggonbilasira te furuncgon minnu ce. W'o furu suguya ninnu sali te bala kolosilikelaw la.

Sawaati fila fana jateminena furu suguya fila ninnu na. A furuw san 7 folo, sali be caya. Tow sali b'a soro furu ye san 14 soro. Furu ninnu be sa usan 14 kofe, den minnu soro la o furu suguya kono, olu b'u jigidu u yere kan, k'umansawtoyen, in'afo kodonbaaw b'a jira cogo min na.

«AMAP» kuntigi
Solomant Darabo
-Mali kanw kummatonisebenw
baarada kuntigi
Hauze Samake

Kibaru
BP - 24 Telefoni: 221-21-04
Kibaru Buguifiye Bosola
Bamako - Mali
Sebenijskulu
Mahamadu Konta Dokala
Yusufi Jara
Labugunyoro - Kibaru gafeedilan
baarada
Bolen hake 16 000